

Ai Xui Con Cuốc...

Trong sách “Quốc Văn Giáo Khoa Thư” lớp sơ đẳng do Nha Học Chánh Đông Dương xuất bản năm 1927 có đăng bài thơ “Vào Hè” của cụ Dương Bá Trạc (1884-1944) như sau:

Ai xui con cuốc gọi vào hè
Cái nóng nung người nóng nóng ghê
Ngõ trước vườn sau um những cỏ
Hồng rơi thắm rụng tiếc cho huê
Trên cành gọi bạn chim xao xác
Trong tối đua bay đóm lập lòe
May được nồm nam cơn gió thổi
Đàn ta ta gảy khúc Nam nghe

Hình ảnh con chim Cuốc – còn gọi là chim Quốc như trong câu “*Nhớ nước đau lòng con quốc quốc...*” trong bài “Qua Đèo Ngang” của Bà Huyện Thanh Quan. Từ con Cuốc biểu trưng của tiếng kêu mùa hè đến con Quốc tuy không phát ra tiếng kêu gọi hè nhưng tôi nghe được dấu biểu trưng cho tiếng gào chùng như “xé gan xé ruột” của người “nhớ nước” quả là một hành trình thăng hoa cho loài chim Quốc mà chỉ trong văn chương Việt Nam mới có.

Con Cuốc mùa hè của cụ Dương Bá Trạc mô tả những ngày hè cỏ cây xơ xác héo úa, hoa rụng lá rơi vì cái nóng cùng với những cánh chim xao xác tan đàn cho đến những đốm sáng lập lòe của bầy đom đóm ma trời tưởng chừng như những rã rời, mỗi mệt nhưng vẫn còn một chút “gió Nam” để rồi có người ngồi ôm đàn “gảy khúc Nam nghe”. Tôi chưa hiểu được ý cụ

Dương Bá Trạc khi nói đến “khúc Nam” là khúc gì? “Vào Hè” của cụ Dương Bá Trạc tuy thế vẫn không thấy có nét ảm đạm, buồn bã như Bà Huyện Thanh Quan lúc “Qua Đèo Ngang” vào buổi xế tà cùng với cỏ cây hoa lá, “lác đác vài nhà”, “lom khom mấy chú”...để rồi đứng trước cảnh gần như “tĩnh vật” ấy mà than:

Dừng chân đứng lại: trời, non, nước
Một mảnh tình riêng, ta với ta

Con Cuốc trong “Vào Hè” mới thật là “Cuốc Mùa Hè”. Còn con Quốc trong “Qua Đèo Ngang” là con Quốc của lòng hoài cổ khiến “lòng đau ruột thắt”.

Đem con Cuốc gọi hè của Cụ Dương Bá Trạc để bàn về con Quốc của Bà Huyện Thanh Quan e rằng có điều hơi “khập khiễng” chăng? Thôi thì “mua vui cũng được một vài giây” (Nguyễn Du: Mua vui cũng được một vài trống canh).

Mùa hè nói chuyện hè, chuyện Cuốc (viết hoa để phân biệt với cái cuốc) cũng cần ghi lại câu chuyện về con Cuốc tức là chim “đỏ quỳên” ở tận bên Tàu mà trong văn học Việt Nam thường thấy các nhà văn nhà thơ mang ra để kết nối cho những người có tâm sự xa quê nhớ non nhớ nước. Xin mở ngoặc: theo cái nhìn rất chủ quan của tôi thì 90% những truyện phát xuất từ nước Tàu đều thuộc vào loại chuyện bịa đặt kiểu hoang đường của các nhà văn, nhà viết sử và được truyền qua Việt Nam trong các thời kỳ bị Tàu đô hộ. Ngược lại chính những loại truyện bịa đặt trên lại góp một phần không nhỏ cho nhiều nhà văn nhà thơ Việt Nam lấy đó để trích dẫn cho vào tâm sự của mình, của người...và dường như đã ăn sâu vào tiềm thức của các nhà văn nhà thơ của các thế hệ trước (đây chỉ là một nhận xét của cá nhân tôi có tính cách chủ quan).

Như trong tác phẩm “Đoạn Trường Tân Thanh” của Cụ Nguyễn Du, đoạn tả về khúc đàn của Kiều gảy cho Kim Trọng Nghe lúc tái hợp có câu:

Khúc đầu êm ái xuân tình
Ấy hồn Thục Đế hay mình Đỗ Quyên

Khi đứng trước thành Cổ Loa, nhà thơ Chu Mạnh Trinh bất giác sinh lòng hoài cổ. Cung miếu đền đài xưa tráng lệ nay điêu tàn hiu quạnh dưới ánh

trăng nhạt mờ, nghe tiếng Cuốc khắc khoải năm canh vọng lên buồn bã:

Cung miếu triều xưa đây vắng ngắt

Trăng mờ khắc khoải Cuốc kêu thâu

Còn tiếng Cuốc của Cụ Tam Nguyên Yên Đỗ Nguyễn Khuyến nghe lại
càng đốn đau uất hận hơn trước cảnh nước mất nhà tan:

Khắc khoải sầu đưa giọng lửng lơ

Ấy hồn Thục Đế thác bao giờ

Năm canh máu chảy đêm hè vắng

Sáu khắc hồn tan bóng nguyệt mờ

Có phải tiếc xuân mà đứng gọi

Hay là nhớ nước vẫn nằm mơ

Ban đêm rờn rã kêu ai đó

Giục khách giang hồ dạ ngẩn ngơ

Từ hậu bán thế kỷ 20 đã có bao nhiêu người dân Việt phải đành lòng bỏ lại đất nước để đi đến những chân trời vô định có biến thành con chim Đỗ Quyên hay không? Ai hồn Thục đế? Ai tiếng Đỗ quyên?

Trở lại chuyện con Cuốc, được tương truyền như sau: Vua nước Thục là Đỗ Vũ có tính đam mê nữ sắc, tư thông với vợ của bề tôi là Biết Linh. Biết Linh bảo vợ nói với vua Thục nhường ngôi cho mình để hai người bỏ nước mà đi để sống đời với nhau. Vua Thục nghe theo, giao nước cho Biết Linh. Nhưng vợ Biết Linh lại bỏ Đỗ Vũ để trở lại sống cùng chồng. Hối hận vì hành động bất minh bất chính khiến nước mất nhà tan nên vua Thục buồn rầu sanh bệnh mà chết, hóa thành con chim Đỗ Quyên và luyến tiếc thời vàng son của mình nên kêu gào thảm thiết...

Trong văn chương Việt Nam trong suốt mấy thế kỷ qua, không biết có bao nhiêu văn sĩ, thi sĩ, nhạc sĩ, họa sĩ và bao nhiêu thứ sĩ khác ...đã ca tụng mùa hè không tiếc lời. Đa số họ ngồi trong nhà để làm thơ, viết văn, viết nhạc và họa...nên chưa chắc những “kẻ sĩ” này đã biết được “cái nóng nung người” như Cụ Dương Bá Trạc. Nay đã sang thế kỷ thứ 21, tôi thuộc đàn hậu thế hiện đang thưởng thức được “cái nóng nung người” nên xin phiếm về chuyện này cho vui trong mùa hè của năm thứ 23 của thế kỷ thứ hai mươi mốt.

Theo lịch thời tiết, ngày 21 tháng sáu là ngày đầu tiên của mùa hè. Năm nay nơi tôi ở, vào đúng ngày này, nhiệt độ đã có một bước nhảy vọt lên đến ba con số, nghĩa là 102 độ F, tức là 37.77778 độ C. Thực ra từ ngày 10 tháng sáu nhiệt độ đã trên 100 độ F rồi. Liên tục nhiệt độ đứng vững ở vị trí từ 102 đến 107 độ F tức từ 38. 88889 độ C đến 41. 66667 độ C. Nhưng dấu sao nhiệt độ vẫn còn ở mức chịu đựng được chứ không như những năm nhiệt độ nhảy lên đến 110 hay 112 độ (tức 43.3333 độ C hay 44.44444 độ C). “Chịu đựng” ở đây có nghĩa là “chịu đựng” ngồi trong nhà, ngồi trong xe có máy lạnh và đến bất cứ nơi nào có máy điều hòa không khí như trong chợ, trong quán, trong các văn phòng dịch vụ hoặc các nơi làm việc của chính phủ. Nếu không ở trong những điều kiện trên thì sẽ “không chịu đựng nổi”.

Vào những ngày này đây, khoảng từ 11 giờ trưa cho đến 7- 8 giờ chiều, tôi không thể bước ra sân trước hoặc sân sau trong vòng đôi ba phút. Nhiều lần mở cửa bước ra thì cảm nhận được ngay là có một luồng khí nóng thổi tạt vào người khiến tôi phải vội vàng bước thụt lùi và đóng cửa lại ngay. Mặc dầu xe được để trong garage, cần đi đâu thì leo lên xe mở máy xe cho nổ, đồng thời mở máy lạnh xong chạy vào nhà, chờ năm sáu phút sau mới trở ra leo lên xe lái đi. Nếu phải đậu xe ở nào đó ở ngoài trời, khi mở cửa leo lên xe thì chỉ hai ba giây sau là nghe mồ hôi đã thấm vào áo và trên mặt những dòng mồ hôi đã “đầm đìa”. Tôi không nói phét đâu nhé! Các bạn cứ du hành qua xứ tôi ở vào những ngày này là biết thế nào là “mùa hè rục rỡ” mà tôi gọi là “mùa hè rục lửa”.

Đạo mới qua Mỹ được vài năm, vợ chồng con cái đều ở chung một nhà, đến mùa hè bỗng dựng máy lạnh tắt tị không thềm chạy, nhằm ngày thứ bảy. Gọi thợ đến sửa nhưng chờ hoài chẳng thấy. Qua ngày chủ nhật cho đến trưa cũng không thấy thợ đến sửa. Không thể chịu đựng được thêm “cái nóng nung người” nên cả nhà vợ chồng con cái phải lái xe chạy ra mượn hotel để trọ. Ngày thứ ba thợ mới đến sửa. Đó là lần đầu tiên gặp phải “cái nóng nung người”. Trong vòng hơn 30 năm sống ở thành phố này tôi đã nhiều lần giáp mặt với cái nóng của Cụ Dương Bá Trạc.

Về thành tích nóng, theo thống kê của mấy ông khí tượng thì trong vòng một thập niên qua tại thành phố Houston: năm 2011 có 46 ngày trên 100

độ (F); năm 2020 có 44 ngày trên 100 độ. Năm nay – 2023, trên 100 độ từ ngày 10 tháng 6 và chỉ dưới 100 độ trong hai ngày có mưa mà thôi. Có chuyện lạ nghe được là vào ngày 21 tháng 6 tức là ngày đầu tiên của mùa hè thì tại Colorado lại có tuyết và lạnh, đồng thời cũng vào ngày này tại thành phố Calgary của Canada cũng có tuyết và lạnh kéo dài đến cả hai ba tuần.

Thường thì nơi tôi ở đến tháng bảy mới nóng gắt, nhưng năm nay nóng gắt đã đến vào trung tuần tháng sáu và không biết còn kéo dài tới bao lâu. Cái “nóng nung người” không những xảy ra nơi tôi ở mà thấy có nhiều nơi trên nước Mỹ cũng nóng không kém nếu không nói là nóng hơn vì hai hôm trước xem tivi thấy tại thành phố “đỏ đen” Las Vegas nóng đến 112 độ và một vài thành phố khác cũng có nhiệt độ xem xem như thế.

Bài phiếm này viết cho tháng bảy. Tháng bảy lại là tháng đặc biệt vì trong vòng hai tuần đầu tiên có ba sự kiện trong đại. Đó là các ngày Lễ Độc Lập, gọi nôm na là ngày Quốc khánh. Này nhé:

Ngày 1 tháng 7: Quốc khánh Canada

Ngày 4 tháng 7: Quốc khánh Hoa Kỳ

Ngày 14 tháng 7: Quốc khánh Pháp

Cả ba quốc gia Canada, Hoa Kỳ và Pháp ngoài cái nóng mùa hè thông lệ còn có ba sự kiện nóng khiến cả thế giới cũng nóng bừng lên.

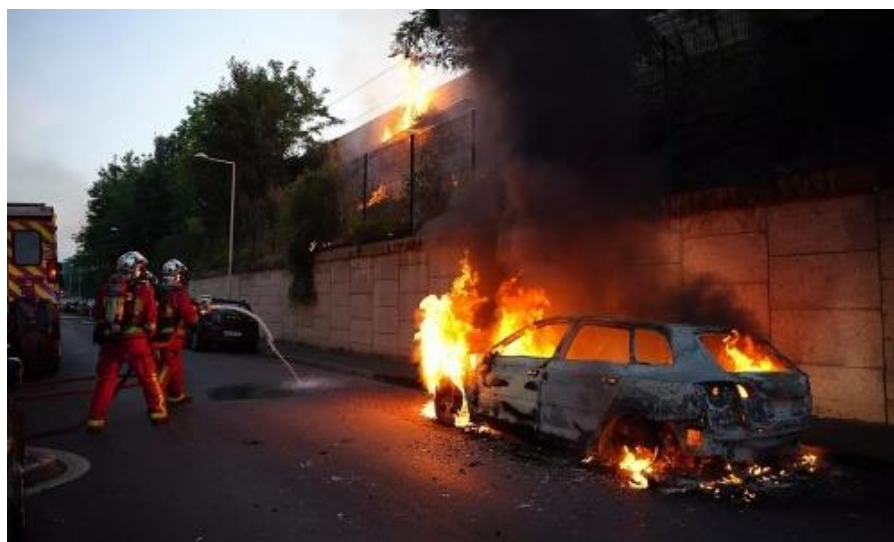
1. Canada: Ngày 28 tháng 6 tàu lặn Titan thám hiểm tàn tích của tàu Titanic chở theo 5 người đã mất liên lạc. Tìm ra thì thấy Titan vỡ cách tàu Titanic 488 mét. 5 nhà thám hiểm chết. Nóng!

2. Hoa Kỳ: Hôm 28 tháng 6 vì thời tiết quá nóng nên tổng thống Joe Biden trả lời một cuộc phỏng vấn tại tòa Bạch Ốc đã phán rằng: “Ông Putin đang thua trong cuộc chiến tại Iraq...”. Thiên hạ đều biết là Nga chưa bao giờ đưa quân vào Iraq! Cũng nóng!

3. Pháp: Ngày 27 tháng 6 cảnh sát Pháp bắn chết một thiếu niên. Nhiều cuộc biểu tình bạo động đã diễn ra tại Paris và nhiều thành phố khác. Nhà xe bị đốt. Càng nóng!

Cuối cùng, có hai chuyện cũng thuộc loại “nóng” đều diễn ra vào những ngày cuối tháng sáu.

Một: Hôm 27 tháng 6 có ba chàng công an ở thủ đô nước cộng hòa xã nghĩa thấy trời nóng nên rủ nhau xách súng đi bắn chim. Nhưng khi nhìn thấy một bầy dê đang gặm cỏ thì cả ba đều tưởng là chim nên bèn lấy súng nhắm bắn. Hai chú dê chết được nhét vào bao bỏ lên xe, còn một chú chạy thoát. Bị dân bắt quả tang và hỏi tại sao ba anh làm như thế? Cả ba nhất trí trả lời: Thấy dê chúng tôi cứ ngỡ là chim nên bắn! Định mang về làm món “dê rắc muối” uống với rượu vang. Quá nóng!

Hai: Ngày 29 tháng 6. Do những “đỉnh cao trí tuệ” cai trị Đà Lạt nên sau vài chục năm Đà Lạt đã biến dạng: phá rừng, đào núi, đắp bê tông, ngăn chặn đường thoát nước, rác rưởi tràn lấp cống rãnh nên chỉ một trận mưa đã làm sạt lở đất khiến ba bốn ngôi biệt thự đổ theo, có người chết. Rất nóng!

Phong Châu

Tháng 7 - 2023